

॥ १ ॥ नमः श्रीरामचंद्राय ॥ मनकउवाचा ॥ प्रभुणा तेन रामेण निदते राक्षसेश्वरा स्वस्तेषु त्रिषु
 लाकेषु धर्मचिह्निमागताः ॥ सीतायामनवद्यायामानीतायां हविर्भुजा कथं क्रोधाग्निमुदर
 द्रामस्याममयधुनः ॥ १ ॥ कृतज्ञोऽपि न गवानरामश्चुक्रोधयत्पुनः ॥ आरण्यमहातेषमंश
 यास्तु दिवर्त्तित ॥ अक्षोर्धन्यतमास्ते वै ये दृष्टिं रामवैभवं ॥ शृण्वतामपि नोद्यापि रोमदुर्षो नि
 वर्द्धति ॥ ४ ॥ श्रीशुकोवाच ॥ अथ तस्मिन्निदते रावणे लाकरावणे ॥ सुवस्त्रमिह संघेऽश्वरूपं
 स्मारयन्मपि ॥ ५ ॥ दशयिन्निवसार्विधां स्वरूपं पारमेश्वरं ॥ विस्मृत्यमानुषं नावं रामास्त्वष्टं दवे
 श्रितः ॥ ६ ॥ विश्वमेतदाशेषणमद वासुरमानुषं ॥ आद्यश्च सतदारामावदिरंतरवर्द्धता ॥ ७ ॥
 यथाऽनवं प्रपंचोऽहंगोपयिष्यानिजेकतां ॥ म्यामेक एव द्याद्यतथोऽमृत्युप्रपंचतां ॥ ८ ॥

इत्यखंडचिदानंदस्वरूपावेशवृंहितगवष्टुषेपरमाकाराविष्करामस्तदा प्रभुः ॥ ९ ॥
 दिवं च पृथिवीं चैव निरीक्ष्य च दिशो दश ॥ स्वातंत्र्यादप्यसं दुर्लभं सुवतान् फपचक्रामा ॥ १० ॥
 ॥ ततः प्रचुक्षुः शेषः काला नलसमन्वितः ॥ ब्रह्मांडं प्रोत्तय द्रक्त्रैर्यसि सुः सचराचर ॥ ११ ॥
 चक्रेऽप्यमेदिनीमवसिपर्वततदीनदा ॥ महीपाः सागराः सप्तसंगताश्च पस्मरं ॥ १२ ॥ युगपन्नेत्र
 रादित्या द्वादशास्त्रकारेऽष्टशः ॥ प्रचेरुमरुताः सप्तसंतसावन्तिलेजसा ॥ १३ ॥ ततो देवगणाः स
 र्वमिह श्रवणयस्तथा ॥ सुरंदरं सुरस्कृत्य ब्रह्माणं शरणं ययुः ॥ १४ ॥ मनीतिः स दत्ते गवाके
 लाशं चैव मोलय ॥ न्यवेदय दशाषणरामस्य च समीदितं ॥ १५ ॥ न वशं कर देवेश पादितानाम
 दृतो लयात् कस्त्राष्टते विनोस्तस्य कोपाग्निं शमयिष्यति ॥ १६ ॥ संवात्तयि म कस्मान्नो रामको

पात्रधावति कागतिः कांदिशी कानामस्माकं गिरिजापते ॥ अथ ब्रह्मवचः श्रुत्वा स दत्ते ह
 षतध्वजः समगच्छततः शीघ्रं वेङ्कटं हरिर्मंदिरं ॥ ८ ॥ दृष्ट्वा तं गरुडा रूढे विह्वलं लोकानयप्रदं
 । प्रणम्य च यथा वृत्तं तस्मै सर्वं न्यावदयत् ॥ ९ ॥ स सुपथ्यततः सर्वत्रैव विह्वलं शिवा दयः ॥
 ददृष्टुं मम ह्यात्मानं रामं व्यासौ डमंडलं ॥ १० ॥ मायावृतादिविषदस्त्रमतीतमायं मत्स्यमिरा
 न्यतममित्यवमन्ययाता ॥ दृष्ट्वा च तत्र कवलीततविश्वकोशं नीत्या निमील्य नयनानि प
 तति वितेनुः ॥ ११ ॥ देवा ऊचुः ॥ मत्तुं हिला कविजयी किमधो राजा वारक्षः कुलक्षयकरः स्व
 यमेष रामः ॥ इत्यस्मदादिपृष्टुं निपरिकल्पितं ते रूपं चिदंबरमृषेव विनो प्रतीमः ॥ १२ ॥ मा
 नुष्यताटकमामयन्नयामयं ते विश्वाद्यमर्त्यनटनं च सदैव ताको रूपं यदेतदधुना धृतमात्रं वि

२

धोतस्मै नमोऽस्तु तस्य मिति विष्वक्प्रे ॥ १३ ॥ जानीम देतवननामनवापि रूपं नामैकमे
 व विदधामिति जनविश्वं कस्मो वयं च यिवितौ तु वने श्वाके विघ्नो न चैव नमसी वराजा
 ः गुणोमं ॥ १४ ॥ वाक्कर्मशान्तु कविनां वृद्धाष्टां च स्वेतानि वाक्कर्मतां मिलगं च मूर्ते
 तस्मादतर्कपरमार्थमादेव यस्मै कास्मे विद वमदात प्रनवेनामाः ॥ १५ ॥ विधिः कथं वं
 रजसा विदीनः स चैव नदी नस्तु कथं पुरा रिश्वयं प्रकाशस्तमसः परस्तात विवाजमानः
 पुरनितकथं च ॥ १६ ॥ मर्त्यधमात्यधुतये तारुस्थलपुस्तुक्ष्मे सुचराचारपुटादावप्यष्ट
 ण्यपुजगत्सुरामनवत्युत्तोन वितासमस्तो ॥ १७ ॥ आधो दिरुद्रस्त वविष्व मूर्त्तिकामः प्रजा
 नां पतिरप्यवा मायी रमेश स्वयमेव मोक्षो वयं च दाता तु वराः स्त्रितास्मा ॥ १८ ॥ मोक्षस्तवानंद

धनस्य कस्यात्वेयोऽद्वितीयस्य कथंचरागः। क्रीडांतवेमां विनिवारयेकः। स्वीयां विनि
 काममितानुकंपा। २७ उन्मेषमात्रं तव मृष्टिरपानि मेषमात्रं प्रलायाः। पियस्य तयोश्च
 साम्यं स्थिति रंजकानां कथं नित्याकुं वयमीशमादृशौ। ३० श्रीशुकोवाचा। न चोद्धिताः प्रबु
 ममीशसुदीक्ष्य त्रयोनीतास्ततोऽपि सुतराममराश्च सार्वविस्मृत्य तत्र मद्मित्याखिलं ति
 रीहाः तृष्णी वरूचुरचला इव निर्विकाराः। ३१ अथ तेऽन्यान्ममान्पथ्य देवा विष्णुपुत्रागमा
 तस्या तव वदह्वैव वरूचुः स्तश्च मानसाः। ३२ स्तं नीतृतेषु सविष्टिशंकरः कफणाक्षितः। प्र
 लादयिषु मेवैतं दुष्टावपरमेश्वरं। ३३ श्रीशंकरावाचा। सवापि उद्धरणमेकमशेषं संपन्नु
 लाकरं च निगमा निगदं शमीयां। माऽसि वामवसुरनाथ सुखादिभुक्तेर्घृतिश्च रामजै

३

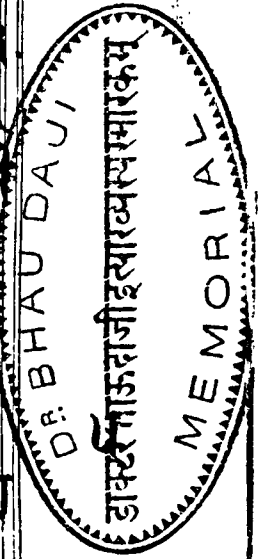
तामिदयो निदानां ३४ एकेतपो निरपारक्रुन्निस्तथान्येक्षो माश्च नाध्ययनदानयमादि
 त्यागैः। न त्केकायेव परया कतिविशदेव वा मे कामवपरमं वज्रधानजं ति ३५ स्वामरा
 मरजनी चरुर्वनाती कल्यांतपावक निजोत्तमनामधेया नाथ च दं क्रिमरसी रुद्रपद्यदा
 तां यस्माद्भयं च मनयं कुरुन स्नाता प्राका ३६ विश्वं वपुर्न विववा तदतीतमस्मात् ब्रह्मिष्ट
 मन्यदपि वास्तुयतो नयं तस्मात्तदेतदुपसंदरविश्वरूपं यत्तजसा वयममी विवशां क
 ताः स्मः। ३७ अहमं यतो दिजगतां शुतिसिः सादा कं। च तौ नयं यदि ततस्त्वुपश्रिता नां क
 र्मः किमत्र कफणामययत्प्रसादात्। नक्तानवाश्चिमपि गाण्पदवत्तरं ति ३८ रामवामवन
 गवत्प्रवणावयं तच्च दिनावेकतिलयः परमार्थदृष्ट्या। व्यासप्रथकथममी प्रमिताज्ञकोशा

स्तुतः पारपरतरात्परमेश्वरस्युः॥३॥ क्रीडामीशते वृमरणेति इगस्त्वं तवाटवीपरिचरादि
 वयं कचम्मावृक्ष्मिमात्रमवलंघ्यतथापि तुल्यं कामेचिदेवमदमेतमनुविदम्मा॥४॥ न
 माः सुब्रह्मणोऽनुपरमेविद्योतायामविदार्तंदरूपायविद्यरूपायवेधामा॥५॥ नामा
 निरंतरतनंदमूलकं दायविषयो जगन्नयनतानंदमूर्तयशं सुमूर्तयामा॥६॥ नमोः सुनिर्ग
 तापाधिरूपाय सुदात्मने नमो ब्रह्मेशस्याय सर्वदिवमयाय च॥७॥ उत्पत्तिस्थिति सं
 हारकारिणे केशधारिणे नमः सद्गिरामधुराणधुरायाय ते॥८॥ एकांशी तृतविद्या
 यत्रिपाद् स्थिताय च विद्यातीताय मद्मेनामाविद्यमयाय च॥९॥ अनंतराक्तयुक्त्यं
 नित्यरसायवेनमोऽलुप्तशक्तयुक्त्यं स्वतंत्रोयतामानमः॥१०॥ अचिंत्याय नमस्तुत्यां॥

४

केवलज्ञानमूर्तयाममात्राय च विद्यायैमीताये राघवाय च॥११॥ नमः प्रपंचरूपिण्यै नि
 प्रपंचस्वरूपिण्यै नमो ध्यानस्वरूपिण्यै योगिधेयात्मरूपिण्यै॥१२॥ परिणामापरीणानि
 त्यान्याचतामानमः कटस्थबीजरूपान्यां प्रज्ञतैषुरुपाय च॥१३॥ यदि वर्तमिदं विश्वं श
 र्थाच्चित्तजंतो तवामवपराकाशस्त्वृक्षक्तिरखिलं जगत्॥१४॥ इच्छाज्ञानक्रियावैव वि
 द्याविद्यापरापरा॥ सद्मद्यक्तिरव्यक्तं ब्रह्मत्वेरखिलाकला॥१५॥ प्रवृत्तिश्च प्रतिष्ठा च वि
 द्याशांतिस्तयोत्तमा॥ शांत्यतीता परास्त्वमा समना चोन्मनेति चाप्यस्मीता विलसितं सर्वं
 नानाकाराण्यदृश्यते॥ तया बुद्ध्यदृशक्यैव ब्रह्मैकमपिलभ्यते॥१६॥ सद्योजातः प्रवृत्तिस्त्वमा
 शिष्यक्षेत्ररक्षकः॥ वामदेवः प्रतिष्ठाया वामना तनुमास्थितः॥१७॥ विद्यानामथ धोरस्त्वं तज

सांतिधिरक्षयः॥ प्राणस्तत्पुरुषः शांतेस्तवातां यंत्रवादकः॥ ५५॥ ईशानः श्री तृतीयाया
 व्यापाकाव्योमवियदः॥ विष्णुश्च समनायास्त्वमुत्मा॥ नायानिरंजनः॥ ५६॥ साधनं नाव
 स्थितिः साक्षाद्भिन्ना सिन्नतया स्थिता॥ श्रीताशक्तिरचिंत्यं चिन्मूर्तिरचलापरा॥ ५७॥ स
 तोत्तमानवानरामः समनेयं नवान् शिवः॥ विद्ययं मातृकाश्च धर्वाद्देवमदाशिवः॥
 ५८॥ वं ईश्वरस्त्वमविद्येयं माययं च वंच्यो वकः॥ सीतालक्ष्मीर्नवान्विष्णुः सीतागोरीनवा
 न्शिवः॥ ५९॥ सीतास्वयं हिमावित्री नवान् ब्रह्मावतुर्मुखः॥ ६०॥ सीताशचीनवानिंद्रः स
 तास्वादानलोनवान् सन्तानं दारिणी देवी यमरूपधारानवान्॥ ६१॥ सीताश्रुतामसी देवी
 निरुतिस्त्वं रघुत्तमा॥ सीताश्रुतामसी देवी वरुणोयादसां पतिः॥ ६२॥ सीतामदागतिर्देवी जग

त्प्राणः स्वयं विनो॥ सीता हि सर्वसं पतिः कुवेरस्त्वं स दौदितः॥ ६३॥ ऐश्वर्यं जानका साक्षा
 त् ईशानस्त्वं मद्देशः॥ सीताश्रुतामसी देवी चंद्रस्त्वं लोकमोखादः॥ सीतामंजानवान
 सूर्यः सीतारात्रिर्दिनं नवान् सीतावदक्षिणा देवी यज्ञमूर्तिर्नवान्विनो॥ ६४॥ सीताश्रुक्ति
 र्गवती तागस्त्वं पुरुषोत्तमः॥ सीतेयं मुक्तिरमलामोक्षस्त्वमकुतो नवः॥ ६५॥ सीताश
 क्तिर्जगद्धात्री शक्तिमांस्त्वं मद्देशः॥ सीता देवी महाकाली महाकालस्त्वमेव हि॥ ६६॥
 किमत्र वक्रनोक्तेन रामस्त्वं ब्रह्मतत्परं॥ वदितुं तिरियं सीता विद्याकारा विज्ञेयता॥ ६७॥
 स्त्री चिह्नं सर्वलाकेषु यत्तत्सर्वं हि जानकी॥ पुत्रो मलं छित्तं लोके यत्तत्सर्वं नवान्विनो॥ ६८॥

सर्वत्र सर्वद्वेषु सीताषट्चक्रधारिणी ॥ तथा त्रिमपि वक्रांतश्चिन्मूर्तिर्विधनामकः ॥ १८ ॥
 स्त्रीर्षं नावादि रहितं त्वमेव परमं पदं । त्वन्नो विल्यति वेदांता मनसा मद्वागपि । दणी
 सत्यानंदस्त्वामवाप्तियत्र लेखनविद्यते । तव लीलाप्रपंचो यं तवैवाद्ममिति त्रिधा
 ॥ १७ ॥ सत्मा त्रयस्याद्वितीयस्य विनोदकस्य ते प्रभो । शक्तिस्तथादिनादाभ्यं वस्तुतो नै
 व विद्यते ॥ १८ ॥ स्वस्वातंत्र्यासि मृत्ता वानिक्ता । दिरुपचर्यते । न जतांस्तु क्ता यस्यातां ना
 मरूपमदेश्वर ॥ १९ ॥ निराकारापि साकारान्ता नाम तु कं पयास्वातेंद एव मसे स्व
 हृदगतिरीश्वर ॥ २० ॥ निन्नामि वविधायेनां विभक्तिं जतकात्मनी । गोपयस्यात्मनात्मा

६

नंतरकब्रह्मशद्वितीया ॥ २१ ॥ यतो वाचो निवर्तते मनसा स्मद्हरतः । त्वमेव परं न्योति
 स्तमसः परमद्वयं ॥ २२ ॥ तवांशो देहद्विर्ब्रह्मा सर्वदिवाश्वराचरं । जगत्स्रज्याह्वदेतस्मा
 दुभयामद्वानया ॥ २३ ॥ आवां रामं जगत्स्रज्यौ आबयोश्च बुवी मदा । वन्नामजापि न
 गोरीवन्नामनपवानदं ॥ २४ ॥ सुमार्गमणि कर्णतरुदिकानि वासिनः । अर्द्धदिशा
 मिते मंत्रंतारकं ब्रह्मवाचकं ॥ २५ ॥ श्रीराम राम रामेति ह्येतन्नारकमुच्यते । अतस्त्वेता
 नकीनाथपरं ब्रह्मासि निश्चितं ॥ २६ ॥ यन्माया मादिताः सार्वभौजा ज्ञानेति तत्त्वतां च
 अतैवेव विज्ञानेति ब्रह्मेकं चामखंडितं ॥ २७ ॥ विश्वरूपस्य ते रामविश्वेशशदिवाचकाः ॥

तथापि मूलमंत्रेण विधेयां वीजमव्ययं ॥८॥ तारादिष्टुक्ताय गमरमादिरपि शुक्तये।
 वाक् न वादिश्रवाक् मिथौ मायादिरखिलेष्टदः ॥९॥ अचिंत्योऽयं मदावाहामंत्रचिं
 तामणिर्विना विहाये न विस्मृतात्मा ततश्चेतश्चावति ॥१०॥ अग्नीषामोऽगद्योनी
 बिंदुतादौ क्षराक्षरो तारकस्तदतीतस्त्वं परमात्मानिरंतरा ॥११॥ त्वं त्रयमिदं गुह्यं
 कीदृशं त्वं मूर्धनि स्वरं ज्योतिः प्रपश्यंति यद्वा तनिवर्तता ॥१२॥ त्रीणि ज्योतीषि तन्नि
 द्यमनमामाकृतं तच्च ज्योतिरस्त्वं प्रपद्यंते स्वराजमचलं विभुं ॥१३॥ रुद्रोऽग्निरुच्यते रे
 को विष्णुः सोमो मय्यच्यते तयोर्मध्यगतो ब्रह्माद्याकारा रविरुच्यते ॥१४॥ ज्योतीषि च कली

७

कथं त्रीणां काशो विभुः स्वयं तादोऽनिधत्ते मन्त्रं त्वामेव परमेश्वरं ॥१५॥ मुख्यं वादिश्र
 वीजं वा तारकं वा मादृशं त्वदंशोऽस्वीकृतं देवे रस्मानिनामि ते नृनिः ॥१६॥ नागं वा
 यं पुरा त्वं वास्वी चक्रेतामते विधिः ॥ विष्णुर्दाशरथिर्ब्रह्मास्वीकाराश्च धृतास्ततः ॥१७॥
 संकर्षणस्ततश्चादंस्वी करिष्यामि शाश्वतं ॥ एकमेव त्रिधो पातं मृष्टि स्थितं तदेतव ॥
 ८॥ त्रातरस्ते त्रयो राम ब्रह्मा विष्णु रदं तथा ॥ चतुर्विनिगता नृया वयं लीलय मदि व
 यि ॥ ९॥ त्वमेव परमं गुह्यं त्वामेव परमं पदं ॥ त्वमेव परमं ब्रह्म त्वामेव शरणं दिता ॥ १३॥
 त्वमग्नीति वेदां तमदावाकोपपादितां निर्वक्ति मंत्रं त्वार्थमिति रामां तमोऽस्तु ते ॥ १४॥

मीतानवद्यविद्येयं ब्रह्माद्यास्तत्परायणा। पश्येतामात्मनः शक्तिमप्राप्तामात्मदिं
 नकैः। एषि चित्रामतन्मदावादालीलावसथमेव तोदशोऽद्रियेयीताविश्वं व्याप्नोति च
 धियासंदर्भापितादशरथः। सायंदीपमानस्त्वतेजसा। पश्येत्तमिंद्रासुगतं चोदि
 दृष्टुमिहागतो। एष च दंशानमरातेतान्पिष्टंश्चमुतिष्ठंगवानां श्रुत्युग्रहाणेतेनक्ता
 न्नरातन्यानिहागता न। एषश्चमूनिनवतवानिषट्त्रिंशच्चजगत्यते। सुग्रीवप्रसूवा
 एतेन जंते वामदेश्वरा। एष्येतेवानराः सवैज्जिज्ञाजं बुवदादयः। तेचासुपासते देवा
 स्वयस्त्रिंशच्चकोटयः। १००॥ उपसंहारकोपंते विद्यात्मन विद्यनावना चंगतिस्त्वदलो

८

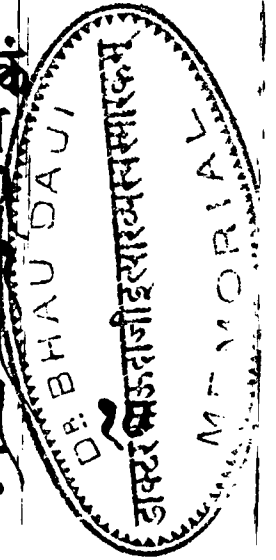
कातां नत्तानिक्तामदेश्वरा। एषोसावकालेसंहारः क्रियतेनवताः। सुतामीतयोन्मू
 लितंरक्षोविद्ययेवोक्तं तमः। एषश्चकोपातलविषुष्टं जगदेतच्चराचरं। ब्रह्मयासुतमे
 केनसुतफुजीवयेस्वरा। एषश्चयानियुक्तसंहारकालमूर्तिरिदं प्रनो। समयेतं करि
 ष्यामि प्रसीदाद्यदयानिधा। एषश्चयुक्तः शंभुनारायणः प्रसादा निषुखस्तदा। उपसंह
 र्यकोपाग्निं तमुवावाच शंकरः। ॥ श्रीरामावाचा। गोरीशय च्चायेवोक्तं ततथाः सुम
 माज्ञया। शिवमसुतमस्तेन्योलाकेन्योवृषतध्वजः। १०१ स्मृताः दंयच्चयाशंतोस्तो
 त्रिवेदांतगोपिते। संतुष्टः परयात्तयावरं दाम्यामसुतमे। १०२ शंकरावाचा। यदिप्र

सन्नो न गवत् न किमवतिचारिणं । त्रये वा विरतां देहितातोऽन्धस्याम्यदं । एण ए
 वमस्त्विति तेत्वाक्काप्रमन्नः करुणा चित् । श्रुजयि त्वायथा न्यायं वचनं वेदमववीत् ।
 एण शीशामावाचा । यस्तोति पर्याप्तक्यास्तोत्रेणानेतमानका । मयातिपरमं छानं यत्र ग
 वानशोचति । ११० रदस्यमन्तुद्व्यामिनत्तातामनुकंपया । यनस्मृतेन संग्रामेशत्र
 णां संक्षयो न वेत्ता । १११ यो यो कालाग्निरुदन्मत्तः शत्रुविनाशनः । मदंशः स चाम
 वाजावमोघास्त्रं न विष्यसि । ११२ यत्प्रतावा द्रयं नैव शत्रुन्यः पार्वतीपते । जघं कृतं स
 दाध्यातं मृत्पौरपि विनाशस्तत्ता । ११३ अस्त्रं बुकवचा ह्वं तारं बुप्रणवात्सुरा । महामं

ए

त्रेण युग्मात्कुजीवाक्षरयुगं वदेत् । ११४ घोरोपलक्षितं शत्रुं तच्छब्देन विनिदिशता प्रा
 क्यदाऽपरिहानुद नदं दममुच्चारत् । ११५ याऽस्मान् देहाति यं चति द्विभृत्येतदुच्च
 रत् । एतन्मदस्त्रं शत्रूणां मूर्ध्नि वृद्धं पतिष्यति । १६ कालवृक्षमिति ख्यातं तव स्नेहा
 त्प्रकाशितं । यनशत्रुनयान्मुक्तो मद्रक्तः सुखमेधते । १७ शशुकोवाचा । आथर्वणमि
 दं चास्त्रं तरनारायणोणावपी । प्रायच्छेतां वशिष्ठाय सरथं तरवर्मीण । ११८ लक्षत्र
 यमिदं जघ्नाबुक्रया च दशांशतः । खादिरेराज्यं संयुक्तेस्ततः सिद्धिमवाप्नुयात् । १९
 इति शिवसुखपद्माऽष्टितेस्तोत्रमंत्रे प्रतिदिनमिदं नक्त्यागममाराध्यमर्त्ययतिनि

रपिडुरापंप्राप्यधामाद्वितीयंतिरवधिनवडारान्युच्यतेशीघ्रमेव॥१२॥ ॥ इति प्रस्कं
 दधुराणतिवर्णिखंडेशुकमनकसंवादरुद्रीताम्रपतिपञ्चब्रह्मविद्यायां विद्या
 त्परदस्य नाम द्वाविंशततमोऽध्यायः॥ ॥ धुनामानगवतेश्चामाय॥ ॥ श्रीशुको॥
 उपातोक्षितरौद्रोशं विष्णवे शोभ्यवर्द्धितं तदेवीशमुपादिश्वं ब्राह्मं च निजये नृणां
 अर्चनं तत्तत्तानरण्यमर्चनं तादित्यवर्चसं अर्चनं तत्करपन्नेत्रशिखारवक्रक्रियावितं॥१॥
 तिशकारं च साकारं प्रनामं डलमंडितं विश्वेकसाक्षिणं विश्वविद्यातीतंतिरंजने
 रद्विचित्रमन्त्रमेकात्रशीतमन्यत्रतिरंजनाताशक्तिमहाकीर्णमदृष्टानेकविग्र

दंष्ट्रादृष्टमैश्वरत्नावेन क्रीडंतं परमेश्वरं प्रतिरोमविलग्नैश्च ब्रह्मांडे रत्निमंडितं। व
 द्गुरुपमरूपं च दृष्टारामंदरिस्तदा। नृणां वदन्तो नृवाच नृयो नृयः कृतान्तलिङ्गाः श्री
 विष्णुरुवाच॥ नमो रामाय विलंबे नृणां विश्वेकसाक्षिणं। नामा विश्वेकदेहाय नामा
 विश्वातिगीयते॥ नमो नित्याय शुद्धाय प्रनवे कालमूर्तये॥ दशदिक्वा दवे नृणां
 नमो नृचरणाय चोणं नमो नो रतये शश्वततेजोनेत्राय ते तमो वायु चैष्टयम्
 दतेव्यो मदेहाय ते तमोऽर्णव वनानि रदंतामह दयंते पितामहः कंठस्त नीलकं
 थायं नृमध्यं च तव श्वरः॥ १॥ सदा शिवाललाटे ते तत ऊर्ध्वपरः शिखा चूषणानि च त

चानिविधाकारस्यते प्रनो ॥ ११ ॥ चरादिमलोकाश्च नृत्यतोरै गन्तव्यः ॥ सप्तपातालगतानि
 अपाह्यधितोष्ठितादितो ॥ १२ ॥ अनेताः शक्तयो रामप्रदृश्यंते तव प्रनो बल्लनदृष्टपूर्वाश्च
 पश्याम्यपि तामदाना ॥ १३ ॥ विद्वन्मंख्या न पश्यामि अथि रुद्रानने कशाः बद्धरू
 पान् बद्धचुजान् बद्धवर्णान् मद्गोदयात् ॥ १४ ॥ वर्त्तमानानतीतांश्च सुरानिदं न वि
 द्यात् ॥ नादमंतं प्रपश्यामि विद्वतीनां तव प्रनो ॥ १५ ॥ दवदानवगंधर्वयक्षराक्षसकिं न
 राः ॥ विद्याधराश्च रुषयः सिद्धाश्च सद्धारणैः ॥ १६ ॥ नराश्च पितरश्चैव पशवश्च मरीचकाः ॥
 च देवैः कारा मक्षा पतुलीयंते स्थावरेः सदा ॥ १७ ॥ सयं माया गुणमयी प्रपंचो यं यदात्म

११

कः ॥ तवेष्टातः मसुत्पन्ना यया विष्टं विमोह्यतौ ॥ एतवोशवोऽभीचिद्रातोः क्षेत्रज्ञाश्च स्म
 दादयः ॥ निनाशवप्रदृश्यं तव न्यायाः परमार्थतः ॥ १८ ॥ यत्र ग्रहाः स नरुत्राः सिद्धाश्च
 रुषयस्तथा ॥ यत्र व्यासं च सकलं तत्रेना निर्विभो न न ॥ १९ ॥ चामाङ्गरनंदमखंडामकं
 निरस्तमायोपस्थिमासवाचः ॥ यस्मिन् स पाक्षान् च वा विपाक्षान् च धषड्गं न मलत्र
 यंचा ॥ २० ॥ पद्ममियावानवनामरूपनकारणं न च कार्यतापि ॥ नांतो न चादिर्न च मध्य
 मी पृथग्नालं वृत्तं नैव च सत्यता ॥ २१ ॥ यतोऽतिदूरं निवसंति वाचो मानान्यते कानि ह
 दा मादेवा ॥ यतेनैव विश्वं स दमास्वना सा शरणं सिद्धमेतन्निरंतराणां ॥ २२ ॥ यस्मांश्च नृता

श्रवयंतं तथान्ये सुखाः समस्ताः पितरश्च सर्वे किं वा बद्धं केन जगत्समस्तं विनो विनि-
 तिः परमारिरं सोऽश्वः॥ परात्पराया कृतविश्वं सन्नतस्मे स्वधा देहिनामा वितन्मः॥
 यज्ञानशेषान्मुकुमश्च यस्मे स्वधां विदध्मः प्रपितामहायाश्च॥ त्रयीं समस्ता वव-
 षद्भूतिः सास्वादा जगद्भिश्च नुजे च तस्मै॥ उजाय एवायमलं यदा स्यो वदा दिवी जं वि-
 जिता निलानां॥ १६॥ नित्याय नित्यं प्रभावप्रदं सदा वधूता खिलविक्रियायाः कृत्यं त-
 विद्योपदृताश्च यस्मे मत्पादिना वै परिकल्प्यमुदाः॥ १७॥ दवाश्च मिदाः कषयश्च सर्वे विदां-
 ततद्वार्थं विदो यमीद्राः॥ नक्त्ये वराम स्पृहयंतियस्मे वामवत इत्यदद्वितीयं॥ १८॥

१२

यदेकमात्मानमनेकधेवविनश्यविश्वं व्यतनोरमूर्तेति तदेव नानोरिव रश्मयो मी च-
 त्तावयं रामविनिःसृतादि॥ १९॥ गुणक्रियाशक्तिरियं हि पंच प्राणानना विश्वमि-
 दं कारति॥ वितशक्तिरघातवर्षवधैव तदेतदश्रुतिरवर्षववक्राः॥ २०॥ इहो न य-
 त्रा नुगता दशाम्या मृजत्यवत्यतिवशक्तिराद्या॥ अनेतशक्तिरिदं विश्वमूर्तेस्ति स्रो-
 दशः शक्तिमतस्तवैवाश॥ या निर्मादश्चरसिताः सितलोहितानिः स्वानिः कलानिर-
 चलः प्रचुरात्मदमः स चंप्रपंचयति विश्वतया विदुर्दुष्वा मकमेव विनुमर्थयमद्विती-
 यं तात्पस्तिमृत्यु उदिता ननु तावको न्यागौरी दिरागिर इहेश्वरशक्त्याः पितर-

षोडशोऽविनवानिवसंतितित्यंरुद्रेषुविक्रमविधावृक्षुविश्वतृत्तौ॥३॥सृज्योहमैध करिषु
 श्रतथाविश्विःश्रद्धावलाविततथैवजगत्सुनित्यंएतेपिकेवनजयतिनिरस्तकामाः
 क्रन्तिक्षोतमनमोनुवनेऽवृद्धताः॥३॥अपिस्वदेहादिषुनिस्पृहाणामाकाशलीना
 निलचेष्टितानी॥वामप्रकल्याणलताममीषामालेवनैधस्तन्यादवीनां॥किंतन्मदे
 श्वरविशोवज्रधाविमृश्यन्नामियमदपिवाप्यसदेववाह्यज्ञातुं तथाप्यपरिमेय
 नशक्यमेतैर्येषामनुग्रहदृशाननुनासिचैतः॥३॥कवायंमाहृषोतावःकवायमि
 तिलोकिकः॥ब्रह्मायामोदितानीनस्त्वमेवशरणंनवाश्याकोसिब्रह्मिदेशानकिं

१३

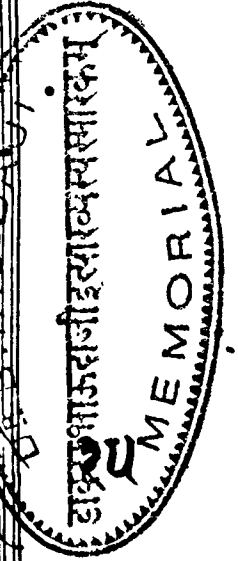
तवाद्यसमीहितंअत्युत्तमतवैद्यात्पुंसुह्यामोयचिरीक्षणातारुणाद्यमेववेष्टवीस
 म्यकयोमियोमिमदेश्वराद्यात्यसेनेवमानेखंस्वद्योतिःस्वमाणिर्यथा॥३॥अंतोऽस्ति
 परमाणूनांमरुतेजाः॥सुत्रमिषानांतोस्तिवयिलीनानीब्रह्मांडानामखंडितोऽत
 लक्ष्यंतयेषुबहुवोब्रह्माणातिपराक्रमाः॥विलक्षणा मिथ्याश्चेतेस्वरूपायुधवा
 दन्ते॥३॥किविश्वमुखाःकेचित्तंचवक्राश्चषण्मुखाः॥दशवक्राःत्रातास्याश्चम
 दस्त्रवदनाश्चपि॥४॥वज्रवक्रावज्रज्जवावज्ररूपास्तथापाराविवित्रसृष्टिअशला
 विवित्रायुधवादनाः॥४॥विवित्रशक्तयो नक्त्यात्रांतमंतिमादश्वरंस्त्वन्तिवज्रनि

: स्तोत्रे रके ध्यायंति ति श्रुताः ॥ ४२ ॥ त्वत्प्राप्तुपायमन्यो त्वं बोधयिष्ये विमञ्जराः ॥ प्रपन्नाः
 सर्वनावेन वमेव शरणं परं ॥ ४३ ॥ एवं ब्रह्मविधाकारावाहनाद्युधविग्रहाः ॥ विचित्रशक्त
 यानं तादृश्यश्च कपदिनः ॥ ४४ ॥ त्वत्प्रसादांशं शवितास्त्वांमदापद्युपामतोऽब्रुवन् ॥
 घनक्रान्तः प्रमादादिश्वतोऽध्वः ॥ ४५ ॥ इतितेन सुतो रामा विष्णुना प्रनविष्णुना ॥ घमनो
 त्फुल्लवदनैः प्रहसन् वाक्यमब्रवीत् ॥ ४६ ॥ श्रीरामोवाच ॥ अहमात्मा पारानित्यम् ॥
 न्मात्रोऽप्रचुरीश्वरः ॥ मदमन्त्रावरदिता न दानेद विवर्जितः ॥ ४७ ॥ एकोऽद्वितीयो विज्ञा
 तानिराकारानिरञ्जनः ॥ मल्लक्राया विश्वमिदं निना निन्नतया स्थितः ॥ ४८ ॥ यत्र ब्रह्म

१४

न्येव ब्रह्मस्त्वानामधिपाः सुरागमदैशांशावलं वेतरेखद्योत वदासतोऽष्टिः ॥ अहमेवा
 दिरा नंदो निरा लंबः स्वरा द्विजः ॥ सर्वः सर्वगतः शांतः शुद्धश्चैत न्यविग्रहः ॥ ५० ॥ आका
 शस्यास्मिन्वाकाशादिदिशामस्मिन्वाश्वती ॥ कालस्यापि महांका लान्ज्योतिषी ज्योति
 रुन्नमोः ॥ ५१ ॥ कारणं कारणानां च करणानामहं मनः ॥ अणूनी पुरमोऽणीयान् महती च
 महत्तराः ॥ ५२ ॥ विजुर्विद्वन्नामधिकस्तवानां तव सुतमोऽप्यगो निवर्णिमागणिमहं मस्मि
 सनातनः ॥ ५३ ॥ प्राणः प्राणचतामस्मिदमश्वास्मितपुखिनी ॥ शांतिरस्मिन्मुहूर्त्तप्रण
 वास्मिन्गिरामहं ॥ ५४ ॥ विधिः क्रियावतामस्मिन्निवर्त्तिरपियोगिनी ॥ दीक्षितानां रतिश्चा

स्मि विरतिश्च विवेकिनां ॥ ५५ ॥ किंचित्परमलोके तत्र दस्मि जना ईना मया व्याप्तमिदं
विष्णो विश्वमव्यक्ततेजसा ॥ ५६ ॥ इति ब्रुवन्नविंश्यात्मा सार्वधामवपश्यतां ॥ विस्मृत्यमात्रं
घं नार्वावेष्टात्पुंजं देयथा ॥ ५७ ॥ तथा विस्मृतवैश्यात्पुंजं नैदनातिर्दृष्टिः परमाका
शातामत्यरामोलक्ष्यस्तमब्रवीत् ॥ ५८ ॥ श्रारामो वाचा ॥ अदृष्टं प्रवृत्तेरनवद्विरे सोमीना
रमेशध्वनिं बरादिः ॥ मद्विद्ययेवाखिलवाक्प्रपञ्चस्ततः परस्माददृष्टं उदकः ॥ ५९ ॥
लीने च यस्मिन् सूयमद्वितीयस्मरामि साक्षादहमक एवाया गोष्ठितेनाथ मृतव
रमघातवेद्यतीनामिद एव येना ॥ ६० ॥ इतोऽहमायात्मबुधे विधातुः पुरावतीनायकः ॥

शास्त्रशीर्षे मयोपदिष्टं गगनादिसृष्टेः प्रागेव कालोत्तरमाद्यतं त्रिंशत् ॥ तदेव दद्विष्टमृजाम
मीषां यत्रात्मतत्रैवित्तं यथावती यत्रैव दृष्टाः सकलाश्च वेदाः यिरात्मत्रुर्विश्वमयं विधत्ते ॥ ६१ ॥
व्योम्रीव ताराणि यदक्षराणि मूर्धुरेति चात्रैव मंदंतरालो मप्रश्मयस्त्वस्मत्स्वाम्युरारि ॥ ये
व्यक्तिमायातिमुराः समस्ताः ॥ ६२ ॥ यत्पुनः समुद्धृत्य मयोपदिष्टं पुपास्यते तारक मत्रमैव ॥
स्वदीप्त्यनेनैव जगती रुद्राः सिद्धाश्च साध्याः कृपयश्च त्रयाः ॥ ६३ ॥ अनेन मंत्रेण च बालिखित्या
विखानसामज्जनवेतासाः मी ॥ दृष्ट्वैव सम्यक् समुविधत्तपापाः मामेव वैष्णवं यपि वक्रपाणो प्रा
णांस्त्यजेतो मणिकर्षिकायां मद्यचकं तारकमुब्रं तः ॥ शुवाचवेदी तस्य पास्यवाच्यं पश्यं

तिमा मेवद्विविधताथं॥५॥प्राप्येनमाराध्यचमामनेनद्विरण्णगर्जान्मुनयोपिप्रमत्ता
 नैवमन्निष्ठमुपयसम्पकदिविप्रथंतेमद्वयदेण॥६॥अथैवमेवावफणिर्विधातु
 रस्मान्नृतीयानवितास्वर्यं॥व्यासश्चविष्णुर्नवतयुयःस्कंदाष्टडोःस्मादपिस्न
 पाणोः॥७॥मत्प्राप्तुपायप्रथनार्थमवब्रह्माणएतेवद्वोनिधुक्ताय्यैवमदैतवबो
 धनार्थंनद्रामदाष्टादनहेतवेवाणोवेदेष्मन्निविश्वसृजःप्रधानाद्यैवसुरव्याःश्रुति
 मस्तकेषामावर्षुशास्त्रश्रुतथागमेषुद्राअमीषुख्यतमानवन्ति॥८॥ममेकोराज
 गत्यस्मिन्प्रतिगोलमवस्थितातत्तत्तदुणाधिपतयोब्रह्मविष्णुकपर्दिनः॥९॥तत्रो

१६

डकोशेचैकस्मिन्सुंजकेशोयमात्मन्॥विष्णुपालयितावस्यवमंडस्यासक्तकः॥१॥
 रुद्रोष्मवदिर्बुधःसंदरिष्यतिनत्युनः॥अस्मविश्वसृजःसार्गत्रुवनानिचतुर्दिशः॥२॥
 नृमाविद्वदंशोःसावतृदशरथोनृपः॥यत्रावतीर्णंभांसर्वेदंयजमपिप्रभुः॥३॥
 पुराणानामधिपेनवेद्विरमारश्चरेः॥मायेवमृष्टेःकीडाथंमृष्टिस्थितंकारणे
 ॥४॥स्वेषुस्वेषिहकाल्युतपस्तृप्तसुदारुणः॥अमूर्तरपितेनित्यंरूपस्यास्पदि
 दृश्यः॥५॥माकंनवद्विर्गंधावविश्वावसुरपिस्वर्यः॥मद्वस्वसारवैरिष्मंमामशा
 खासहस्रवितः॥६॥मामवतोषयामासगायंगायंचमामनिः॥नारूपमपिमांदृष्टुंमहा

मायाविमोदितः॥११॥मह्यंरूपमनेनाथवृत्तैतच्चमजानता।निवृत्तिधर्मनिष्ठस्य कामक
 मणिर्बुद्धता॥१२॥राक्षसश्चमपिप्राप्तममृतमिदंमिच्छता।प्राप्तवानेननिधनेमत्तएवा
 न्यडलं सं॥१३॥शिवणोयंमहाबाहुर्मनुष्यसुप्रेयोयाम्यति।धनरिंद्रवमामाद्युक्ता
 नोगान्यथेक्षितानांणगुरास्तुवामदेवस्यतित्यंशुश्रूषणोरता।कृतानांनइतिख्यातः
 पितृवाधिगच्छति।॥१४॥कृष्णदालकस्याश्चत्रोयोगविदोवरा।निवृत्तिधर्मेर्मा मिक्षा
 मन्नाद्युज्यमुपेक्षति।॥१५॥मंदारगुरुणाशक्तकएवासा।यंविनीषणाः।कृत्वादधम
 पिप्राप्यनजदौधर्मपुत्रमो॥१६॥ऐंद्रपदमाननेदयावकल्पमनीरुणा।नोक्षतेमत्प्रसा

१७

देनमदामप्राप्यतेतताः।पृथयजोलेनैवतूनापिस्त्रीणिभूतानिसर्वदा।शांताग्निमस्मि
 तस्ती।वाब्रभाक्षस्यप्रजापतेः।ण्यजायतेजंतावावक्तेः।कामरूपाः।सुखोत्पन्नाः।व्योमाद
 द्वावक्लिज्जजावायुमार्गमनोजवाः।॥१७॥तत्रैकपादयोरुद्रोदन्मानमत्परायणः।द्वित्रि
 शदब्धुदान्येनैकश्राणांपर्युपासते।॥१८॥मद्रक्तिर्लघुयोगस्तुमत्प्रसादात्प्रवेनवः।आप
 दुद्धरणथायंतजतांतात्रमंशयः।॥१९॥मंग्रादणप्रवक्ष्यामिगुह्यमन्यत्रवाच्यतायेन
 विज्ञातमात्रणछिद्यतेमंशयः।स्वयं।॥२०॥सिधंसीतामदामायाशक्तिर्मक्रोडतः।सदा।नि
 निवदृश्यते।सिन्नांजानीध्वंविधमेवतां।॥२१॥कार्यकारणरूपेणयेयमेकाविवर्तता।यस्या

स्तवं न जानंति देवास्त्वत्पुत्राश्चपि। ए१ परावाक्युतिनिःप्राक्ताययाच्येत बंधना
 ता एषमेप्रथमपादपरमोपनिषत्ततः॥ १२ नयत्रशक्तिस्तत्रानिपरातैव किंचन। तद
 वपरमं व्योमनावासावविलक्षणा॥ १३ मद्रूपमचलं नित्यं सद्यमाद्यं तवर्जितं। यदेत
 दपि वैश्वात्म्यं देयं स्याद्यपेक्षया॥ १४ यत्र कुंठितं वंशे वमानानि सकलान्यपि। प
 रं तद्विनिर्वाणं मदनुग्रहतो न वेत्ता॥ १५ मद्रावनाविनायकं मत्तयाश्च न विष्यथास्व
 स्वकर्माणि कुर्वता रमधमकृता नयाः॥ १६ श्रीशुकोवाच॥ इति रामवचः श्रुत्वा सुरा
 विष्णुपुरोगमाः॥ शिरसां जलिमाधाय प्रणिपत्य पुनः पुनः॥ १७ जयंतो राम रामेति शब्दं

१८

ब्रह्मपरायणाः स्मरंतस्तच्च वैश्वात्म्यं मनुसंदधिरचरी॥ एणास्मोत्रं पवेद्यो हरिणां प्र
 णीतं रामं विद्यंतं प्रणिपत्य पूज्या इन्द्रादिलक्ष्मीमनुभूय चानिपदे च विष्णोः परमं सगाढ
 ता॥ १८ ॥ इति श्रीस्कंदपुराणेशुकसप्तमस्कंधादेविष्णुगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां
 विश्वाम्भरदस्योक्तं तामत्रयविंशच्छततमाध्यायः॥ ॥ श्रीशुकोवाच॥ ततस्त्याक्ता पसंदारं
 स्तोत्रं शंखमुखांस्तैः च यः प्रसन्नवदनं विष्णुगीतेरपि स्तवैः॥ १९ परं नावतिरोधाय श्र
 द्धेना वेप्रतिष्ठितं रामं विश्वेश्वरं ब्रह्मास्त्रां सुसुपचक्रामा २ ब्रह्मोवाच॥ नमः प्रामु
 राणा यषद्विंशाय मद्वात्माना उद्भवस्त्विति संद्वारमूलबीजाय तजमो ३॥ कार्यकारण

कर्तृत्वाविलक्षणपदायतो। त्रिवेदीचक्षुषेऽनुत्पन्निगुणातीतमूर्तयि। ४ अनुत्पन्निवि
 श्रजधाने ब्रह्मणापतायनमः॥ विष्णवे विश्वनात्रिविस्त्रुतापतायनमः॥ ५ रुद्राय वि
 श्वसंदर्त्रे रुद्राणां पतये नमः॥ विश्वे देवाय महते नमास्त परमात्मने। ६ स्वेच्छयापंच
 विंशाय कूटस्थाया विनाशिनानिःस्तवाय नमस्तु न्यंतवातापतये नमः॥ ७
 नियताक्रांतविश्वाय नियंत्रे नियतेरपि। निःक्रियाय नमस्तु न्यं विश्वकामेकसा
 क्षिणे। ८ प्राकटशादविषेऽनुत्पन्निप्रथकट्टादविर्जितयोश्च साक्षिणे होत्रे नमस्ते
 तास्मितात्मने। ९ क्रियाशक्तेऽस्य चोत्पन्नानां शक्तयस्त्रिषिचामामानि चेच्छाशक्त

४१५

स्तेष्वथ वांगिरसे विनोः। १० श्रीस्तेकायमा देवास्ते मनसीष्ठा मदाशिवा। वाविस्ता
 द्वाद्भगवती मदेवास्तस्मिन्स्वती। ११ विश्वमूर्तरि नेतानि चरणानि तु वैखरामध्य
 मे मध्यमाचेतः पश्यंती धीस्त्वोत्तमं। १२ आद्यं यदेतदव्यक्तं गुणातीतं सदोदितं। नि
 र्वाणमक्षयं तात्तात्पर्यं परमं पदं। १३ न स्छानानि न वाकारा न रूपाणि न देतयः।
 न वादतानि नाकल्याणि राकारस्य ते विनोः। १४ विश्वामरनराकारा नक्ता नुग्रह
 देतवोऽक्रियं ते न वताना नाधर्मि स्थापनाय च। १५ कालः कलयते विश्वं तं चैक
 ल्ययि सि प्रनो। मवां कलयितुं तेष्टे रा मवने त्रसंत वः। १६ क्षानादस्त्रष्टा न च त्राना वि

सुनोति कारादरः। चदिरं सैव सकलं विधत्ते निराप हया। १७। ईक्षे सै विश्वतश्च
 सुर्भक्तिं विश्वाता सुखः। काराषि विश्वाता वाङ् विश्वतस्माच्च गच्छति। १८। प
 दाः प्रतिष्ठिता मत्स्यः शीर्षि दिवा वा वसिताः। नाना विनिःसृताः। वदाः आत्रे व्या
 संचराचरा। १९। वृषस्त्रिपाच्चतुःशृंगः सप्तदास्तादि मसकः। स दारा वस्त्रिधा बद्धो
 मदान् देवस्त्वाम वदि। २०। वृमे वयसस्त्वं यष्टा वृद्विस्त्वं दि देवता। वृमे वचर्विजो
 मंत्रास्त्वं वैश्वानर यज्ञचक्रः। २१। तुभ्यं सपि विमंताः यं यो आत्र दिभ्य एव चाशर देव
 द्दविः पूतं मसा स्यात्परिधायता। शतवाग्यो ह्यते विश्वं वृदा स्याद्यवया प्रतो। २२। वृत्त्या

१९
 २०

सये सदानंदं कृत्वा रषमनातन। २३। दुर्ध्वं षि यमि द्वा स्मानि नियतिः पार मे श्वरी।
 वृती वृशक्त्या तामेव मुक्ताय मृगया माह। २४। वृत्ति निराणे श्वि पुनश्च वृत्ति धन्वि च वि
 प्रादृ पंच निश्वाङ्ग वै वयसा य पु नश्च तुभ्यं दान्यां दिमा द्वा दृष्टी न वेति। २५। जाग्र
 दिष्वं स्वप्न एतद्वि तेजः प्राज्ञस्यायं याति श्रद्धा सुषुप्तिः। श्रद्धा तश्च स्मं धाम यदा तुरीयं
 ब्रह्माखंडं यच्च राम वाम वा। २६। यच्चान जंति व पुष्पा म न मान वा चा ते षो न वंति कुर
 णा निष वि त्रिता ति। यि र क्य मे व न व ता म द्द मु क्त मा ये रा स्वा द्य ते न तु नि रा व रा णे म
 द्द शा। २७। ध्यातो न वा न्य दि ह्नु दा क्ष णा मा र्त वं धो किं त ऊ द्वा य णु वि उ च प दं क दा वि त्।

तावदादियन्निश्चितंममस्त्रागविघ्नः कथं वामनसोऽतिश्रमिंविधातिगंविधमदःसदैव
 ॥३॥श्रीशुकोवाचा॥इत्यादिनिःस्रुतिश्रुतिःपरितोषरामंवाचामगोचरतयैवददामलेन
 ॥ध्यावेवतन्मधिगम्यसपन्नयोनिरानंदमंथरतायेववद्वद्वत्॥३॥अथप्रशान्तमा
 शान्तं परमानंदविग्रहं।मुनयोवालिखिल्याद्यास्तुष्टुबुद्धिमानसाः॥३॥वालिखिल्याऊ
 चुः॥वत्तत्परंतापरमस्त्रिकिंचित्त्वतोनाणीत्यातज्यास्यास्त्रिकश्चित्स्वरादयदैकोऽस्य
 चलोविभुःसनाकाशमाकाशमश्नातिगीर्यिशीतकर्मणावाप्रजयाधनैस्वंप्राप्योऽसि
 सर्वत्रमदात्मवत्तत्त्वलस्यो॥वधूतेष्वगुहांतरुष्वैकजयमुच्चार्यसादेकरूपः॥४॥पदिंसावृ

२१
 २२

तस्तेयपरिग्रहेत्योनिवृत्तिरुच्चैर्विजितेन्द्रियत्वांसंतोषश्चास्त्रिकमखंडनकिञ्चापिप्र
 मत्तनेश्रुतिनांतवंति॥४॥संसारनीत्यावृद्धपाशयत्वंनोगेषुरोषैकविलोकनेवाचदेकना
 वस्त्वयिमुप्रमत्तनेवत्प्राक्फपायायमितांजयंति॥४॥इत्याणायामोन्निलयःसादेवप
 रावुसंधातमलोलुपत्वंगुरोरुत्तेदातवतास्वयामंमवेष्टुत्तेष्टनवत्प्रादाता॥४॥लो
 ष्ठोपमामिन्द्रियगोचरशुनोगेषुतेषांविप्रबुद्धतांवासंपश्यतस्त्वत्कृपायैवजंतोऽस्या
 च्छिन्नताशादिद्वएवमोक्षः॥४॥चामेववाह्यांतरखंडामकंदृष्ट्वादिमंकोचममीविलाप्य
 पूष्णमिदंतामवलंब्यमिहाःसायुज्यमाप्राज्यपदेरमंतो॥४॥निरंतरस्योदरमंतरंतेष्वप्य

न नयानां महतां पदैः स्यात् । अथ दशसुक्तो नयं स्याद्योनेरुते किंचिदपि मृतोऽन्यत् ।
 ४६ देहानिलांतः करणाधृतामपीषिवोनीय न नखवैवास्वराज्यमेकाप्रणावेन प्रणापि
 हंतानलेऽनुकादिद्वैकुंठे । ४७ तावन्निबध्निपशंस्त एते सावास्त्रयस्तत्र महं मृगेति । याव
 न्मनो नास्त्रमियात्तमो धेव्यो वचिष्यो निरंतराले । ४८ वृद्धं किमपि वृत्तिषती तु जपैव
 वाचा परया वृद्धं । प्राणे प्रशान्ते गगनांतराले स्यो वचितं प्रलयं प्रयाति । ४९ न बोधद
 ज्ञानत एव बुद्ध्या मोक्षोपियत्तव विमर्शमात्रात् । तत्कर्मद्विकेवलमेव तस्मै तुल्यं परमे
 तमश्चिराय । ५० । तमः परमेहं मायुत्तमं च विषदेतमः । त्रितरिह मदेतुल्यं वसवेति

२२
 २३

गते जसोऽपि न मोक्षोऽत्रेष्टराणां यत्तुल्यं वर्दिषदेतमः । न मोक्षोऽपि मदेश्वतुल्यं वृत्तिथ
 रयत्तमः । ५१ । न मोक्षोऽपि मृताय मत्पाय मवित्रे विश्वचक्षुषा । त्रिधा न्नेहैव वृत्तिथितमस्तो विश्वे
 तमोऽपि विश्वेशिपि विष्टाय पशतां पतयेत्तमः । सुहृताय क्रतवे सुहृताय ते नमः । ५२
 नमस्ते सामतनवेश्वरैकप्रतीया । त्रिप्रतीय नमस्तुल्यं परमै ब्रह्मणे नमः । ५३ । गरु
 त्मांस्त्रिषु पक्षिभिर्वृत्तिशिर उच्यते । त्वां मत्तवात्मा यज्ञस्य गायत्रं चक्षुरुत्तमः । ५४ ।
 वृद्धं यत्तारोप्यौ वामदेवं वक्षस्तवां हंदां स्पृगा निष्ठुं वयं ज्ञायसीयमेव ते । ५५ ।
 वृद्धतास्तमना धृष्टांत वनामयं रूषिवा एव ते तारकं रूपं वयं नित्यं वृषाम्माह । ५६ । श्रीशुको

वाचा। इति ह्रुवं तस्तेन कथा तद्यामा विष्टचेतसः। तत्रैव ब्रह्मणि पारममाधिप्रतिपेदिरोप-
 ब्रह्मविष्णुशिवा चित्तमताचाराममाश्रयं। इन्द्रो न किञ्चुपाश्रित्युत्तुं ममुपचक्राम।। ५७।।
 इन्द्रो वाचा। पादोशनः करुणया परया नवाध्वेः कमटिवा घञुदिनं परिवर्तमानानां निम्न-
 व्रतिः क्रिय निरंतरतिः प्रपंचस्वानंद राममतंतव किंकराः स्मा। एवामप्यगोचरमक्षत्रि-
 मनारतीनां ब्रह्माद्यविद्यमचलं प्रभुमदितायां। कादंश्चामनगुरुं परिषन्नराणां रूप-
 लमेव बुबुधेरघुदंशदीपां। रुद्रं त्रिनेत्रमदिशूषणमिडमोलिविषुनवांबुदतिनेग-
 रुडाधिरुहं। ब्रह्माणमंगनिलयंचतुराननं चामस्वप्नसंसदियमाश्वरपयतीहा। १२

२३
 २४

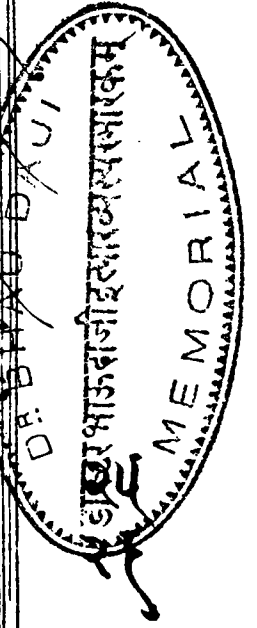
तत्रावबोधनिष्ठणापरिषत्पुनीनां ब्रह्मेकमेवमनुतेनिगमांतगीतां। विश्वेचसिद्धनिवद्ध-
 स्तदतीतमाद्ययोगीन्द्रसंसदियमीशनवंतमेवा। १३ इष्टं परावरतया बज्ररूपमेक-
 त्वामेव रामकवयो बह्वधाशृणोति। विश्वेकनाटकविधायिनमप्रमेयं चामन्मदे बज्रत-
 रोपरमेशमेवा। १४ कालस्य कालनूतदक्षिनिमेषकाले ब्रह्मादयः सुरवराः कतिनस्युरे-
 ता। येषामदृत्यदृतिवासमचतुर्दशं द्राश्वास्मदिनं मनुजहायनमेकमुक्तां। १५ एका-
 ऽप्यगोविचुरदं बह्वधाद्वितीयः स्यामीक्षयास्त्वमिति रामयुदाकदाचितीति स्तद-
 समनवनपरमक्रियेष्ठाज्ञानात्मिकानि जरतेस्तवशक्तायापि। १६।। यासां कलाविल-

मितेषु देशाम्यकीटकोटिः क्वचेंद्रमशकाशतिनैवविप्रगतासां वृत्तजननी निजशक्तिरा
 द्यामीतायदर्थमिदमेकिलयुद्धलीला ॥ ६७ ॥ कस्तेकामः स्वात्मरामस्य कोवाक्रोधः सा
 दादिविषयतेस्त्रयीशाकावामादः सच्चिदानंदसानामाहिमूलैकल्यनायावयौ ॥
 ठै ॥ ६८ ॥ अष्टमूलकमणिं चोतिरस्यामृदानां तात्रांतिचक्रं सदैवावज्ञतैवज्ञानमासा
 द्यसम्यकस्तिर्दत्तेतेत्रातिमूलं प्रतीकाः ॥ ६९ ॥ यत्रैवज्ञावैतिनिरस्तकामाः स्वात्मैकदृष्टाः
 परमावधताः तत्राष्टयंतेपरावस्यकामावदिदृशिस्त्वदिसुखामदेश ॥ ७० ॥ गुणात्बुणा
 निःश्रुमिर्तद्विदेदास्तन्मौल्यश्चोबूमितं गुणायाम् ॥ अचिंत्यशक्तेस्तवलीलयोतौ स्यातां

२४
२५

पश्यतामिदं बंधमोक्षौ ॥ ७१ ॥ मोक्षकामस्तद्विपाकः क्रमोष्ठः क्रोधो मोदयेति पात्रोर्निव
 द्धो चक्रावृत्त्या संमुरंतं सदा मां पाशान्छिन्नान्माचयेत्वाष्टतेकः ॥ ७२ ॥ स्वस्वाधिका रक्षयु
 णेर्निवृत्तानो मां धनेत्राः पतितानवाधौ ॥ वृत्तारकस्येदितउत्पत्तं तस्त्वय्येवलीलयमदिगम
 नदा ॥ ७३ ॥ पट्टिंशदावृत्त्यमदांतिचास्मां स्तिष्ठंति तत्रानितवाज्ञयैवावती व्रशक्त्या यदिने
 स्तितातिवृत्ताः स्तिनः कश्चिदणुर्न लिदः ॥ ७४ ॥ नोगेषु यास्याश्च तएवमेवावय्येवमेवमा
 द्यदिकर्मचास्मां ज्ञानं च तेनैव न वत्प्रतिष्ठं च यिप्रयत्नेमकलं तदेतत् ॥ ७५ ॥ विज्ञप्तिमाक
 ण्यविधं च नावानवार्तिशांतिममादीनबंधो ॥ पतपश्यतामिदमेव्याचेनक्तिर्ममियं च

धिनिश्चलास्त्रा ॥ ७६ ॥ तव प्रसादस्त्वयि न कितः स्यात्कायेन वा चामनसा च वापि । तत्कुम्भ
 रत्नस्य मन्त्रोपनायैः । नमो नमः स्यात्परापराया ॥ ७७ ॥ नमः शश्वत्तित्राय त्वत्पंशश्वत्ति
 गायत्र्या नमो देवाधिदेवाय त्वत्पंशश्वत्ति ॥ ७८ ॥ नमो वेदीतवेद्याय त्वत्पंशश्वत्ति
 यत्रा त्रिश्रुत्याय नमः त्वत्पंशश्वत्ति ॥ ७९ ॥ सत्यानामपि सत्याय नमो वि
 ज्ञानप्रत्तयि । निर्मलानंदमात्राय राम त्वत्पंशश्वत्ति नमो नमः ॥ ८० ॥ त्वं यज्ञस्त्वं वषट्कारस्त्वं विष्णुस्त्वं
 प्रजापतिः । त्वमेव होता मंत्रास्त्वं त्वमिंद्रस्त्वं जताशना ॥ ८१ ॥ त्वमेव दक्षिणाश्रवा बृहद्विस्त्वं च
 देवता । त्वमेव सोमस्त्वं कामस्त्वं मनःकरणानि च ॥ ८२ ॥ त्वमेव विद्याविद्ये च कालप्रवृत्तिरे

वचा त्वमेव फलदाता च दीक्षितानां क्रियाक्षये । पञ्चविंशतिर्द्विष्टृत्वं च विष्टृत्तद्विष्टामव
 चा चैकविंशतिर्दक्षुष्टोतिर्दक्षुष्टो महोदयः ॥ ८३ ॥ सुवर्णविष्णोर्दक्षुष्टे वारणस्य विष्णोर्दक्षुष्टे
 विष्णोर्दक्षुष्टे विष्णोर्दक्षुष्टे देवास्त्वमेव हि ॥ ८४ ॥ त्वमोंकारश्च कालघ्नः कर्तृदित्ता विराट्शिवः ॥
 ऋचो यजूंषि सामानि शतं सत्यं तपा महता ॥ ८५ ॥ त्वमेव परमात्माने तत्सम्भवं लंघ्यं व्यो
 मदे दं महादेवं महायज्ञैर्यजामहे ॥ ८६ ॥ ब्रह्मादयोऽपि यस्यां तमलं धाजोऽप्यमाप्तं तं कोत्पुष्टं
 तापयेत्सोऽत्रैरुगाय नमोऽस्तुते ॥ ८७ ॥ शुको वाचा ॥ इष्टं यथा मतिविधाय त्वत्पंशश्वत्तिं वरापाद्गोवा
 चं चेतमनिषिच्य सुरैर्ऋष्यैः राम च मेव शरणागतं जज्ञतौ ऋषयश्च ददवज्जताशननाम्भ

पाष्णी आदयवाद्यनिकरान्मदलोकपाले रात्रयन्प्रतिदिशं सुरयोषितश्च॥ रामो
 जयस्वखिलालखकुलाधिनाथोगायन्निति प्रतिपदं विरामशक्रः॥ एण्ड इति नक्तिमताते
 नमंस्तुतः शतमन्युना॥ निरीक्ष्य सकलान् देवान् रामः प्रोवाच दृष्यना एण्ड नो नो मन्त्राधि
 पतयोऽनुनयश्च तपोधना॥ सिद्धाः साध्याश्च पितरा ये चान्ये योगवर्त्तिनः॥ एण्ड मये तद्विदि
 तं सर्वं ददथं द्रष्टुमागताः॥ तत्रथैव विधास्यामि तयं यो व्यापगच्छता एण्ड न वदन्ति यदि
 ददं दृष्टं विशात्म्यं मम शाश्वतं॥ एकांशमात्रमेतद्विब्रह्मांडानकमंडितं॥ एण्ड अत ऊर्ध्वम
 संसक्तस्त्रवाती तानिरंजन्तानि त्पृच्छो निरातं को मानाती तानिरंतरन् एण्ड निरंशो यः

२६
 २७

पराकाशानावासावविलक्षणानि स्तरंगमदानंदसुधाधिरतिनिर्मलाः॥ एण्ड नि
 रालंबो निराकारा विचुरका परस्वराश्च॥ द्रष्टुं सवद्विरखिलेऽसादृशक्यो न जातुचित्
 ॥ एण्ड नक्तैषे वददया सम्यक् नित्यमल्पस्त्रायश्चराः॥ मम तत्परमैरूपं दृश्यं प्राप्स्यथवा
 स्तिकाः॥ एण्ड मये तन्मात्रं रूपमाकृतं च यथेष्टया॥ तथैतदपि वैशात्म्यं तदेतदुनयं दृ
 ष्या॥ एण्ड इत्थं चोप्राप्तं रूपमाजहार मदेश्वरः॥ एण्ड तां सर्वलाकानां मादयन्निव
 मायया॥ एण्ड इत्थं दृष्ट्वा समास्थाय मद्दामायां वसोऽस्मितां विदुरं तैतदारामे दृष्ट्वा तस्य
 सुकृतः सुराः॥ एण्ड अथ निगमशिरानि शूढमात्मानमी पत्प्रकटितमतिनक्त्या ब्रह्म

विष्णु शशुखैः। उतरपिनिजशक्त्यागदयिचारिरं मुंनरवदमरसुख्या न चयामामरामः। ३
 शत्योपतिषदंतवृत्तोत्रस्तुक्तैः प्रकाशितैः स्मारंस्मारं च तेमवेक्षणां तन्मयती ययुः। ४
 ज्ञातज्ञेयाश्च तेमिद्वः शुचयोर्दमविग्रहाः। जपंतिमानसे तीर्थब्रह्मविद्यामिमांस्तुतिः। ५
 अस्मत्तोत्रमामादात्मं मयावक्तुं न शक्यते। दातुं समीहितानर्थान्कामधुना त्रसंशय
 शण्डध्यावातमीश्वं शुभं मदांतं रामं वारणैर्विदशैकताथं। स्तोत्रं तदेतच्चतुराननोक्तं प
 तन्मया त्वत्तयमेव धाम। १७॥ स्तोत्रत्रयमिदं नित्यं शृण्वतां पठतामपि। जायते योगसेप
 त्रिविरागं नक्ति शिवा। १८॥ जयविधत्ते जपतां नराणां। स्तोत्रं शिवोक्तं नित्यमाचितां।

३१
 २८

लक्ष्मीचलक्ष्मीपतिना प्रणीतं वाचं च वाचस्पतिना सुगीतं। १७॥ मदांति पापानि तमश्च
 द्वादं संसारदुःखान्पवध्मस्य। रामे रमंते दिविदं वारते स्तोत्रत्रयं ते बुद्धिं पठंति। १८
 स्तोत्रत्रयाणि नमः कर्णिकायामुदमध्वेक्षतं नरायां। पंक्तिस्तितान्वयोऽत्रिवयो
 गद्व्यापश्रयंति यते दिवसु तंति। १९॥ ॥ इति श्री स्कंदपुराणे शुक्रमनकसेवादेव
 ह्येन्द्रवालिखिल्यांगीतस्तुतिषस्त्रयं विद्यायी वेशात्परदमंतामचतुस्त्रिंशच्छ
 ततमो ध्यायः॥ ॥ श्रीरामो जयतु॥ ॥ तिर्यग्योतिषु जन्मनाश्रितमदोतांगीकृता व्या
 कृतिः कापद्यस्य कथापि नैव परुषं वा को न मात्रेऽपि नैः। त्वन्नेप्यन्यवध्मकथापरिरुतापा

॥५॥

रहवात्रजितः कारुण्यैकनिधेस्तुलारघपतेर्नातिः वनार्गतरः ॥

॥५॥